

งานมหกรรมคุณภาพ (QUALITY CONFERENCE) ครั้งที่ 31

คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล

วันศุกร์ที่ 30 สิงหาคม 2567

บูรณาการกระบวนการทำงานด้วยมิติคุณภาพ
เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน...สู่การเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรม

ชื่อเรื่อง พัฒนาการวางแผนจำหน่ายผู้ป่วยที่มีภาวะหัวใจล้มเหลวโดยใช้ D-METHOD ในหอผู้ป่วยพิเศษอาครสิริกิติ์ 81

ผู้นำเสนอ นางสาวสุพัตรา ไชยพลบาล

งาน/ภาควิชา งานการพยาบาลผู้ป่วยในระบบพิเศษ1 หอผู้ป่วยพิเศษอาครสิริกิติ์ 81

ที่มาและเหตุผล

หอผู้ป่วยพิเศษอาครสิริกิติ์ 81 เป็นหอผู้ป่วยที่ดูแลผู้ป่วยหลากหลายกลุ่มโรค ทั้งผู้ป่วยศัลยกรรมและอายุรกรรม มีผู้ป่วยภาวะหัวใจล้มเหลวเข้ารับการรักษาเป็น 1 ใน 5 รายโรคสูงสุดของหอผู้ป่วย โดยในปี พ.ศ. 2564 มีผู้ป่วยเข้ารับการรักษาด้วยภาวะหัวใจล้มเหลวทั้งหมด 22 คน คิดเป็นร้อยละ 32 ของผู้ป่วยกลุ่มอายุรกรรมทั้งหมด โดยพบว่าผู้ป่วยมักจะมีภาวะเหนื่อย น้ำท่วมปอด จึงต้องกลับมาพักรักษาในโรงพยาบาล โดยมีอัตราการเข้าพักรักษาตัวในโรงพยาบาลซ้ำของผู้ป่วยกลุ่มนี้เท่ากับร้อยละ 22 และมักมีอัตราการรุนแรงถึงภาวะวิกฤติ

การรักษาผู้ป่วยภาวะหัวใจล้มเหลวขึ้นอยู่กับสาเหตุและอาการ โดยหลักการคือแก้ไขสาเหตุที่แก้ไขได้ ควบคุมอาการเหนื่อยและบวม ส่งเสริมคุณภาพชีวิต ลดอัตราการเสียชีวิตและการเข้าพักรักษาตัวในโรงพยาบาล โดยผู้ป่วยแต่ละรายจะได้รับการรักษาไม่เหมือนกันขึ้นกับสาเหตุ มีตั้งแต่การรักษาโดยใช้ยา การใส่เครื่องช่วยหัวใจปั๊มตัวตื้น การผ่าตัดแก้ไข ไปจนถึงการปลูกถ่ายหัวใจ แต่สิ่งที่สำคัญและจำเป็นมากต่อการรักษาคือการดูแลตนเองอย่างเหมาะสมของผู้ป่วย (AHA, 2022) พยาบาลมีบทบาทสำคัญในการให้ความรู้เกี่ยวกับโรค แผนการรักษา สอนวิธีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การดูแลตนเองในเรื่องการจำกัดน้ำ การจำกัดอาหารเค็ม การประเมินภาวะน้ำเกินและการติดตามอาการเปลี่ยนแปลงด้วยตนเองแก่ผู้ป่วยภาวะหัวใจล้มเหลว (ไวพร พรหมวงศ์ et al., 2564) โดยจากการทบทวนวรรณกรรมที่ผ่านมา พบว่าการสนับสนุนทางสังคม การได้รับความรู้เกี่ยวกับการดูแลตนเองก่อนจำหน่ายมีความสัมพันธ์ทางบวกต่อความพร้อมในจำหน่ายกลับบ้านของผู้ป่วยภาวะหัวใจล้มเหลว (Chaipadung et al., 2023; ปาริณช พรเจริญ et al., 2015) การวางแผนจำหน่ายโดยใช้โปรแกรมส่งเสริมการดูแลตนเองในผู้ป่วยที่มีภาวะหัวใจล้มเหลวทำให้ผู้ป่วยมีพฤติกรรมการดูแลตนเอง คุณภาพชีวิตดีขึ้น และลดการเข้าพักรักษาตัวซ้ำ (Anderson et al., 2005; พรพรรณ เทอดสุทธิธรรณภูมิ, 2558; เรวดี ศรีสุข, 2558; ศุภวิทย์ เลิศพงศ์ภาคภูมิ et al., 2562)

จากการทบทวนวรรณกรรมดังกล่าวข้างต้นจะเห็นว่ามีการวางแผนจำหน่ายโดยการส่งเสริมการดูแลตนเองที่เหมาะสมมีผลต่อความพร้อมในการจำหน่ายของของป่วย ทำให้ผู้ป่วยมีคุณภาพชีวิตที่ดี และลดการเข้าพักรักษาตัวในโรงพยาบาลซ้ำได้ แต่การวางแผนจำหน่ายรูปแบบเดิมของหอผู้ป่วยพิเศษอาครสิริกิติ์ 81 เป็นแผนการจำหน่ายแบบรวม ไม่สามารถสอนให้เหมาะสมตามสภาพที่แท้จริงของผู้ป่วยแต่ละรายได้ ผู้วิจัยจึงได้พัฒนาการวางแผนจำหน่ายผู้ป่วยที่มีภาวะหัวใจล้มเหลวโดยใช้ D-METHOD โดยอ้างอิงจากงานวิจัยมาประยุกต์ใช้แบบปรับเหมาะ (Adaptive) เพื่อให้มีการยืดหยุ่นและเหมาะสมกับผู้ป่วยที่มีภาวะหัวใจล้มเหลวแต่ละประเภทได้

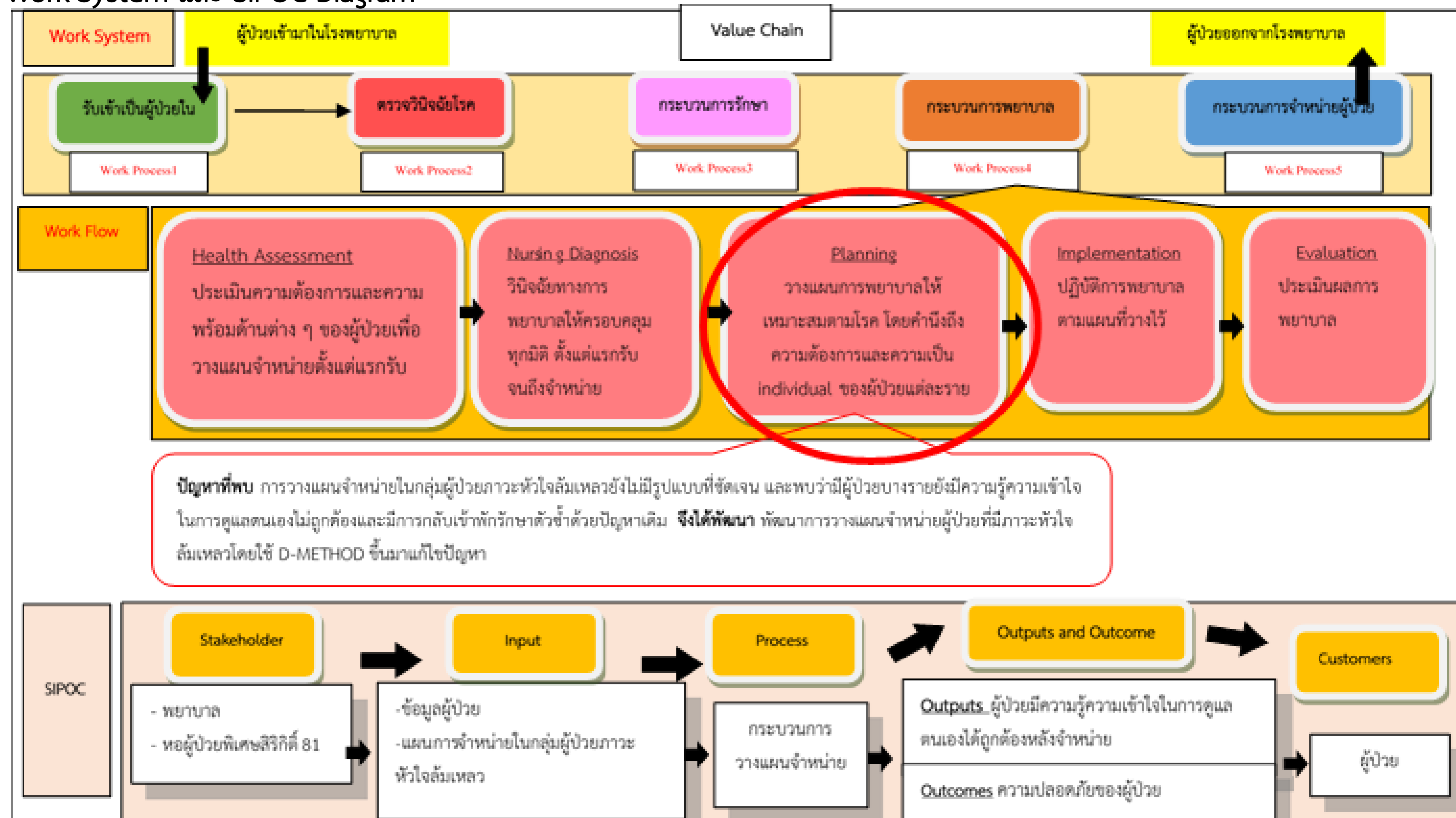
วัตถุประสงค์

1. เพื่อสร้างมาตรฐานแนวทางปฏิบัติในการวางแผนจำหน่ายผู้ป่วยที่มีภาวะหัวใจล้มเหลว
2. เพื่อผู้ป่วยที่ภาวะหัวใจล้มเหลวมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติตนเพื่อป้องกันภาวะหัวใจล้มเหลวเฉียบพลันได้อย่างถูกต้อง
3. เพื่อความพึงพอใจของผู้ป่วย
4. เพื่อความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่

ลักษณะโครงการ

เป็นโครงการพัฒนาแนวปฏิบัติในการเตรียมจำหน่ายผู้ป่วยกลุ่มที่มีภาวะหัวใจล้มเหลวในหอผู้ป่วยพิเศษ โดยการให้ความรู้ตามกรอบแนวคิด D-METHOD เพื่อให้ผู้ป่วยมีความรู้ความเข้าใจในการดูแลตนเองต่อบ้านได้ถูกต้องและพยาบาลได้มีแนวปฏิบัติในการเตรียมจำหน่ายผู้ป่วยกลุ่มที่มีภาวะหัวใจล้มเหลวอย่างเป็นแบบแผน

Work System และ SIPOC Diagram

-แนวทางดำเนินการ

PDCA1

- ผู้นำโครงการค้นคว้าและเพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับการดูแลผู้ป่วยที่มีภาวะหัวใจล้มเหลวและสอนให้แก่พยาบาลผู้ปฏิบัติการทุกระดับชั้น
- ช่วยกันสร้างแบบประเมินความรู้และความต้องการของผู้ป่วยที่มีภาวะหัวใจล้มเหลว โดยเริ่มประเมินผู้ป่วยเมื่อผู้ป่วยมีอาการผ่านพ้นระยะวิกฤติแล้ว นำไปใช้และประเมินผล

PDCA2

- ประชุมร่วมกันกำหนดขั้นตอนการวางแผนจำหน่ายผู้ป่วยที่มีภาวะหัวใจล้มเหลวอย่างเป็นขั้นตอนตั้งแต่แรกรับจนจำหน่ายให้ชัดเจนขึ้น
- จัดหาแผ่นพับสื่อการสอน (จากคลินิกหัวใจล้มเหลว)
- จัดทำสมุดบันทึกให้ผู้ป่วยบันทึกรายละเอียดที่จำเป็นเพื่อรายงานแพทย์เมื่อมาตรวจตามนัด นำไปใช้และประเมินผล

PDCA3

- ทบทวนวรรณกรรมและปรึกษาผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อพัฒนาแนวทางการวางแผนจำหน่ายผู้ป่วยที่มีภาวะหัวใจล้มเหลว โดยใช้กรอบแนวคิด D-METHOD เพื่อให้ความรู้รายบุคคลเกี่ยวกับภาวะหัวใจล้มเหลว (Disease) ความรู้เกี่ยวกับยา (Medication) สิ่งแวดล้อมภายในบ้าน (Environment) แผนการรักษาและทักษะการดูแลตนเอง (Treatment) ความรู้เรื่องส่งเสริมสุขภาพ (Health) การตรวจติดตามและการขอความช่วยเหลือสถานพยาบาลใกล้บ้าน (Outpatient referral) ความรู้เรื่องอาหาร (Diet) สาธิตและฝึกทักษะเกี่ยวกับการปฏิบัติตนของผู้ป่วยภาวะหัวใจล้มเหลวภายใต้บริบทแวดล้อมและความสามารถของผู้ป่วยแต่ละราย นำไปใช้และประเมินผล
- มีการจัดทำเป็นมาตรฐานการวางแผนจำหน่ายผู้ป่วยที่มีภาวะหัวใจล้มเหลวโดยใช้ D-METHOD ในหอผู้ป่วยพิเศษอาครสิริกิติ์ 81
- มีการนิเทศและสาธิตการใช้คู่มือในการตรวจเยี่ยมทางการพยาบาลในหน่วยงาน มีการกำกับดูแลโดยหัวหน้าหอผู้ป่วย

ผลการปฏิบัติการ

ผลลัพธ์ / ตัวชี้วัด เป้าหมาย

ตัวชี้วัด	ก่อน ดำเนินการ	ผลดำเนินการ (เดือน/ ปี)						
		เป้า หมาย	หลัง					
			ครั้งที่1 มิ.ย 65	ครั้งที่2 ก.ค 65	ครั้งที่3 ก.ย. 65	ครั้งที่4 ต.ค 65	ครั้งที่5 พ.ย 65	ครั้งที่6 ธ.ค 65
1.ผู้ปฏิบัติงานทุกคนสามารถปฏิบัติตามแนวทางการวางแผน จำหน่ายผู้ป่วยที่มีภาวะหัวใจล้มเหลวได้ถูกต้องครบถ้วน	NA	>95%	80%	90%	95%	100%	100%	100%
2. ผู้ป่วยที่ภาวะหัวใจล้มเหลวมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการ ปฏิบัติตนเพื่อป้องกันภาวะหัวใจล้มเหลวเฉียบพลันได้อย่าง ถูกต้อง	50%	>80%	70%	85%	90%	97%	93%	95%
3.ผู้ป่วยมีความพึงพอใจ	NA	>90%	90%	95%	98%	100%	100%	100%
4.เจ้าหน้าที่มีความพึงพอใจ	NA	>90%	75%	85%	90%	90%	95%	95%

ประโยชน์/การขยายผล

จากข้อมูลของสถิติของผู้ป่วยที่ได้หลังจากการดำเนินโครงการสำเร็จ (output) นั้น ชี้ให้เห็นว่าผู้ป่วยได้รับประโยชน์ (outcome) ตามมิติคุณภาพด้านความปลอดภัย (Safety) และได้รับการพยาบาลที่มีประสิทธิภาพ (Efficiency) ประสิทธิภาพ (Effectiveness) ได้จริง ผู้ป่วยที่ภาวะหัวใจล้มเหลวมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติตนเพื่อป้องกันภาวะหัวใจล้มเหลวเฉียบพลันได้อย่างถูกต้อง ร้อยละ 90-97 จะเห็นได้ว่าถึงแม้การประเมินคะแนนความรู้ความเข้าใจจะลดลงในบางช่วง เนื่องจากผู้ป่วยแต่ละคนมีพื้นฐานความรู้ที่ไม่เท่ากัน บางรายสูงอายุมาก บางรายมีโรคร่วมซับซ้อน การเรียนรู้จึงไม่เท่ากัน แต่ผลการดำเนินโครงการโดยรวมผ่านเป้าหมายได้ตามตัวชี้วัด ผู้ป่วยมีความพึงพอใจต่อการวางแผนจำหน่ายร้อยละ 100 เจ้าหน้าที่เห็นความสำคัญในการปฏิบัติตามมาตรฐานแนวทางปฏิบัติการวางแผนจำหน่ายผู้ป่วยที่มีภาวะหัวใจล้มเหลวร้อยละ 100 และการพัฒนาแนวทางปฏิบัติแนวทางการวางแผนจำหน่ายผู้ป่วยที่มีภาวะหัวใจล้มเหลวที่มีรูปแบบที่ง่าย สะดวกและผู้ป่วยปลอดภัย ส่งผลให้เจ้าหน้าที่มีความพึงพอใจเพิ่มขึ้นตามลำดับ

การขยายผล

- สื่อสารไปยังหน่วยงานอื่นที่สนใจ เช่น ในการประชุม KM, นำโครงการส่งประกวดในงานพัฒนาคุณภาพเพื่อเป็นช่องทางให้หน่วยงานอื่นที่สนใจเข้าถึงข้อมูล
- มีการวางแผนสู่ R2R เรื่อง “ผลของการวางแผนจำหน่ายโดยใช้ D-METHOD ต่อพฤติกรรมดูแล ตนเองและภาวะสุขภาพของผู้ป่วยที่มีภาวะหัวใจล้มเหลว” โดยในขณะนี้อยู่ในขั้นตอนเขียนโครงร่างและเตรียมเอกสารเพื่อยื่นขอ IRB รับผิดชอบโดยนางสาวสุพัตรา ไชยพลบาล
- วางแผนพัฒนาการวางแผนจำหน่ายผู้ป่วยกลุ่มโรคอื่น โดยเริ่มจากผู้ป่วย 1 ใน 5 รายโรคสูงสุดของหอผู้ป่วย เช่น ผู้ป่วยอดอักเสบ เป็นต้น ในปี พ.ศ. 2567